

هزینه مهاجرت ۳ برابر هزینه طرح‌های اشتغال‌زا

جمعیت ایران تلفیقی از جمعیت روستایی و شهری است، اما حالا جمعیت شهری به جمعیت روستایی آن می‌چربد.

عوامل متعددی موجب این نوع مهاجرت شده، اما گویا پایین بودن سطح رفاه که خود ناشی از بحران شدید آب و نبود رونق اقتصادی در این مناطق است، اکنون دلیل اصلی مهاجرت روستاییان به شهر شده است. مردمانی که حالا به دنبال آزمودن بخت خویش در جایی دیگر به شهرهایی پناه آورده‌اند که آینده‌شان را در خود می‌بلعد. تأمین زندگی مردم در یک کشور از سوی دولت‌ها امری پذیرفته شده است که به گفته زهر اکرمی، اقتصاددان و عضو هیأت علمی دانشگاه مازندران، اگر دولت به فکر اصلاح این روند نباشد، امکان دارد مانند هندوستان هزینه‌های این مهاجرت سه برابر هزینه طرح‌های اشتغال‌زا باشد.

علت اصلی مهاجرت گسترده روستاییان به شهر چیست؟

پشت پرده مهاجرت روستاییان به شهر به‌طور قطع پایین بودن سطح رفاه است. در قدم اول می‌توان گفت بحران آب در اقصانقاط کشور جدی است و حتی در برخی مناطق زنگ خطر به صدا درآمده است. این امر نشان می‌دهد مردم دیگر نمی‌توانند در این روستاهای بی‌آب زندگی کنند.

آیا این نوع مهاجرت به اقتصاد آسیب نمی‌زند؟

مهاجرت روستاییان به شهر، هزینه‌های پرشماری را به اقتصاد تحمیل می‌کند. تأمین مسکن، آب، برق و بسیاری امکانات دیگر برای این افراد بسیار سنگین است. اگر دولت بتواند زودتر از اینکه این مناطق خالی از سکنه شوند، طرح‌هایی را در این مناطق اجرا کند، تا زیرساخت‌های مورد نیاز منطقه را ایجاد یا اصلاح کرده و در کنار آن اشتغال‌زایی روستایی را در دستور کار قرار دهد، هزینه‌ای کمتر از هزینه‌های مهاجرت ناخواسته از مناطق شهری به روستاها خواهد داشت. در هند برآوردی انجام شده که براساس آن هزینه‌های مهاجرت از روستا به شهر سه برابر هزینه طرح‌های اشتغال‌زا بوده است. به هر طریق می‌توان گفت رکود و بحران محیط زیست در ایران زنگ‌های خطر را به صدا درآورده‌اند و دولت باید برای حل این مسائل درهم‌پیچیده، برنامه و راهکار داشته باشد.

بحران زیست‌محیطی یا بحران اشتغال، حل کدام‌یک بر دیگری اولویت دارد؟

به عقیده من برای حل بحران‌های زیست‌محیطی در کنار بحران اشتغال، باید راهکارهای مناسبی را به‌طور هم‌زمان اجرا کرد، چراکه هر دو با هم زمینه‌ساز مهاجرت از روستا به شهر هستند. باید بررسی کرد که چه طرح‌های اشتغال‌زایی را می‌توان به کمک روستاییان اجرا کرد که به حفاظت منابع طبیعی یاری رساند و اقتصاد منطقه را به حرکت درآورد. باید طرح‌های اشتغال‌زا با در نظر گرفتن شرایط اقلیمی و با توجه به منابع آب و خاک هر منطقه طراحی شود، به این ترتیب این طرح‌ها، با مشارکت فعالانه مردم بومی، اجراشدنی خواهند بود و به این طریق می‌توان زیرساخت‌های لازم را پدید آورد تا مردم بتوانند باز هم در این مناطق زندگی کنند. چون علاوه بر بحران‌های زیست‌محیطی، اغلب در این مناطق اقتصاد رونقی ندارد و سرمایه‌گذاری نیز انجام نمی‌شود.

لامهاجرت از روستاها به مناطق شهری چه هزینه‌هایی را به کشور تحمیل می‌کند؟

مهاجرت‌های بدون برنامه هزینه‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و امنیتی بسیار زیادی را به کشور تحمیل می‌کند. اگر برای مثال بخش بزرگی از روستاهای شرق کشور خالی از سکنه شوند، کنترل مناطق حساس مرزی بسیار دشوار خواهد شد. درواقع امنیتی که حضور

جمعیت به طور طبیعی در منطقه ایجاد می کند از دست می رود و آن منطقه تبدیل به منطقه ای نظامی خواهد شد که هزینه های بسیار زیادی را برای دولت به همراه خواهد داشت، چراکه ایجاد امنیت در یک منطقه خالی از سکنه به مراتب سخت تر از زمانی است که جمعیت در آن سکونت دارند.

عواقب اجتماعی این نوع مهاجرت چه خواهد بود؟

وقتی مردم از مناطق محروم و فقیر روستایی به شهرها مهاجرت می کنند، غالباً توان مالی آن را ندارند که در بدنه شهر سکونت کنند و به این دلیل در حاشیه های شهر ساکن می شوند. حاشیه ها نیز غالباً مناطقی پرجمعیت هستند که در آن زمینه های مناسبی برای گسترش انواع خلافتکاری وجود دارد. به همین علت برای دولت هزینه های سنگینی ایجاد می کنند. مهاجران به خدماتی مانند آموزش، بهداشت، جاده، آب، برق و گاز نیاز دارند که تأمین آنها بسیار هزینه بر است و بار سنگینی را بر بودجه دولت تحمیل می کند. به علاوه احتمال شیوع خلافتکاری در مناطق حاشیه ای و پرجمعیت و آسیب های اجتماعی ناشی از آن برای آن مناطق شهری، می تواند به بروز معضلات جدی منجر شود. برای مثال زندان ها اکنون در حال انفجارند و همین طور خلافتکاری نیز در حال گسترش است. بنابراین ضروری است دولت برای مهاجرت از مناطق فقیر و بی آب راهکاری بیندیشد. هرچند کار چندان ساده ای به نظر نمی رسد.

با توجه به اینکه مهاجرت از روستاها به مناطق شهری در چند سال اخیر افزایش داشته است، آیا می توان گفت اجرای قانون هدفمندی یارانه ها در آن تأثیر داشته است؟

به نظر من اینکه بگوییم این رخداد فقط متأثر از اجرای قانون هدفمندی یارانه ها است، تصویر دقیقی از این نوع مهاجرت به دست نمی دهد. بحران های منطقه ای ناشی از بحران زیست محیطی و کم فروغی اقتصاد، روستاییان را از ادامه سکونت در این مناطق ناامید کرده و کسانی که روستاهای محل زندگی شان را ترک می کنند، امیدی به بهبود وضعیت زندگی خود ندارند. روستاییان مهاجر می دانند هرچا بروند یارانه نقدی را دریافت خواهند کرد، بنابراین داشتن حداقلی از درآمد دائمی در شهر می تواند به تصمیم برای مهاجرت کمک کند، در صورتی که اگر یارانه نقدی نبود، مهاجران در شهر درآمد اندک روستا را هم، حداقل برای مدتی از دست می دادند. بنابراین وجود حداقلی از درآمد در تمامی نقاط کشور برای مهاجران روستایی ترک روستا را آسان تر می کند و ممکن است بسیاری از روستاییان نگران آینده را به صرافت بیندازد که بخت خود را در جای دیگر بیازمایند.

منبع: روزنامه شرق